

Ko Anastasija Sosunova vēlas, lai mēs ieraudzītu? Pēc neatkarības atgūšanas dzimusi (1993) lietuviešu māksliniece savā personālizstādē "Spit Bite" Kim? Laikmetīgās mākslas centrā apkopo trīs patstāvīgus darbu kopumus: pirmoreiz vienkopus eksponētu trīs video sēriju, kuru varētu uztvert kā savveida triloģiju ["DIY" (2023), "Preyer" (2024) un "Xover" (2025)]; skulptūru grupu, kas eksponēta, izmantojot režģim līdzīgu armatūras struktūru ["Local Beasts" (2024)], kā arī astoņus jaunus darbus uz metāla platēm. Ja sākotnēji to savstarpējās attiecības varētu nešķīst acīmredzamas, tās tomēr izrādās nekomfortabli tuvas.

Visupirms, dažas no metāla platēm – lielākās – sietspiedes tehnikā apdrukātas ar kadriem un izgriezumiem no eksponētajiem video. Citas plates – izmēros mazākās – attēlo lappuses no "Senukai" veikalu ķēdes katalogiem (kas kalpo par video darbu saturu vai ierosmi). Tādas pašas plates, kā pie sienām piekārtās (plakanās), darbā "Local Beasts" interpretētas arī tēlnieciski (sarullētas), bet abās atrodami dzīvnieku motīvi. Šis atskaņas un lieldienu olas norāda uz zīmju, tēlu un to ietvara plūstošo stāvokli.

Nav nekāds pārsteigums, ka māksliniece, kura pirms pievēršanās tēlniecībai studējusi grafiku, ir attīstījusi asu skatījumu uz attēlu apriti pasaulē, jo īpaši drukātos medijos. Šī sākotnējā apmācība ļāvusi viņai apgūt dažādas tehnikas, tostarp kodināšanu vannā, kurā burtiski tiek izmantots šķidrums – skābe – lai kodinātu metāla plates. Kā izstādes nosaukums, "Spit Bite" atsaucas uz specifisku minētās skābes pielietojumu, nevis vannā, bet nepastarpināti uzklājot uz metāla virsmas (izstādītajos darbos Sosunova izmantojusi vara sulfātu, slāpekļskābi un dzelzs hlorīdu uz cinka un vara): tas ir nosaukums, kas sevī jau ietver attēla likvīdo stāvokli.

Likviditāte nozīmē arī vērtību. Arī daudzie skaitļi, kas atrodami izstādē – gan uz kodinājumiem organiskā stikla vitrīnās, gan skulptūrās – atsaucas uz vērtību naudas izteiksmē. Konkrētāk, darbus no "Local Beasts" sērijas iedvesmojuši dzīvnieki, kas parādījās uz talonu banknotēm: Lietuvas pārejas valūtas, kas nomainīja padomju rubli (1990-1993). Kā neatkarību atguvusi valsts, Lietuva tiecās atspoguļot savu identitāti ar vietējo dzīvnieku sugu palīdzību: ķirzakām, gārņiem, caunām, lūšiem, aļņiem un bizoniem. Līdzās vairāku šo dzīvnieku un banknošu kodinājumiem sarullētajās metāla platēs, Sosunova skulptūrās izmantojusi arī ģipsi, kas iegūts no tualetes papīra. Šis ir tualetes papīra, kas iegūts no uzņēmuma, kurš veica šo banknošu otrreizēju pārstādi – par tualetes papīru, ja var ticēt runām – pēc izņemšanas no apgrozības.

Likvīdā stāvoklī atrodas arī cinka un vara plates, uz kurām sietspiedes tehnikā uzdrukāti, ar dažādām skābēm kodināti un uzspļauti gatavie attēli. Vispirms, kā metāls, kuru iespējams izkausēt. Otrkārt, kā drukas plates, kuras ir attēla avots pašas nebūdamas attēls, un tādējādi ir atmetamas. Fakts, ka Sosunova apspēlē matrices – drukas plates tehniskais nosaukums – neviennozīmīgo stāvokli tām kļūstot par eksponēšanas objektu (kas šeit akcentēts novietojot to "vitrīnā" vai ierāmējot) nav nevainīgs. Tādējādi viņa izceļ "attēla pirmsākumu" un atsaucas uz attēlu radīšanas un aprites vēsturi. Tādu vēsturisku attēlu kā Pētera van der Brohta "Typus Praefecturae" (1578) iekļaušana kalpo arī kā transhistorisks portāls, kas ļauj Sosunovai atspoguļot sava "miesā" izmantotā medija vēsturi.

Visbeidzot, trīs izstādē iekļautie video darbi atspoguļo ilgtermiņa pētniecisku projektu, kura uzmanības centrā ir "Senukai" impērijas dibinātājs un viņa apšaubāmās, individuālistmā balstītās garīgās mācības caur "dari pats" kultūru. Radīti pēdējo trīs gadu laikā, tie pieder šai pašai tradīcijai un reizēm izmanto tos pašus apstrādes efektus un attēlu tipus (jo īpaši termogrāfiju). Ja šķiet, ka tiem ir kopīgs galvenais varonis (vai varoņi), tad teksts ir tas, kas tos savieno kopā. Savijot paša dibinātāja radītu materiālu, kādreizējo "Senukai" darbinieku liecības, dzeju un autobiogrāfiskus stāstus, scenārijs pats par sevi veido likvīdu kolāžu. Instrukciju, pēc kuras sērot par idejām, pie kurām paši reiz turējāties: sākot no nacionālas valsts līdz cerībai uz labāku nākotni.

“Nesen es skatījos uz metināšanas liesmu. Līdzīgi saulrietam tā dedzināja man acis”, saka ieskaņotā balss darbā "DIY". Anastasija Sosunova vēlas lai mēs ne tikai apskatītu viņas darbus; viņa vēlas, lai mēs redzētu tiem cauri. Šajā ziņā, lai gan acīmredzami bāzēti materiālitātē, viņas darbi visupirms pievēršas attēlu radīšanas procesa ēnas pusēm un satraucošajiem attēlu patēriņa cikliem. Tādējādi, ievadjautājums “Ko Anastasija Sosunova vēlas, lai mēs ieraudzītu?” ir kļūdīgs. Labāk būtu vaicāt “Kā Anastasija Sosunova vēlas, lai mēs ieraudzītu?”.

Sedriks Foks